

ISHAK Saat
Universiti Sains Malaysia

CATURAN POLITIK PELBAGAI KAUM DI TANAH MELAYU 1946-1957¹

Caturan politik antara kaum di Tanah Melayu bermula selepas Perang Dunia Kedua. Pelbagai cabaran ditempo, namun jalinan kerjasama ini ada yang berjaya dan ada juga yang menemui jalan buntu. Kematangan dan keterbukaan berpolitik orang Melayu bermula dengan jalinan kerjasama Pusat Tenaga Rakyat (PUTERA) dengan All Malayan Council of Joint Action (AMCJA) pada tahun 1947. Toleransi berpolitik ini berjaya melahirkan Perlembagaan Rakyat. Namun cadangan ini ditolak oleh British kerana ia diajukan oleh golongan radikal. Kemudian lahir pula kerjasama politik kumpulan moderate iaitu United Malayan National Organization (UMNO) dengan Malayan Chinese Association (MCA) yang lebih dikenali dengan panggilan PERIKATAN pada tahun 1949. Kemudian menjelang merdeka lahir lagi satu bentuk kerjasama politik iaitu SOCIALIST FRONT dalam kalangan golongan radikal tetapi menemui kegagalan. Walau apapun, kerjasama politik ini membuka mata British bahawa orang Melayu dan bukan Melayu boleh bekerjasama dan bertoleransi dalam politik demi memenuhi cita-cita perjuangan kemerdekaan. Lantaran itu, artikel ini cuba menyingkap sejarah cubaan awal caturan politik pelbagai kaum di Tanah Melayu.

Katakunci: *Radical, Pusat Tenaga Rakyat, All Malayan Council of Joint Action, Perlembagaan Rakyat, PERIKATAN and SOSIALIST FRONT*

Political cooperation between the different races in the Malay Peninsula started in a period following the Second World War. Given the existing challenges of that time, some had succeeded and some had come to a dead end. The Malays' political maturity and openness started with the joint cooperation of Pusat Tenaga Rakyat (PUTERA) with THE All Malayan Council of Joint Action (AMCJA) in 1947. This political tolerance succeeded in giving birth to the People's Constitution. However, it was promptly rejected by the British as it was put forward by radical group. Thereafter, another political cooperation, this time of the moderate parties, involving the United Malayan National Organization (UMNO) and Malayan Chinese Association (MCA) gave birth to what is famously called PERIKATAN in 1949. In the run-up to the Independence, there was another failed effort at political cooperation among the radical groups, known as SOCIALIST FRONT. Eventually, the political cooperation managed to prove to the British that the Malays and non-Malays can exist together and politically cooperate in order to fulfill their common aspiration of achieving independence. Thus, this article will explore the early history of multi-racial political cooperation and tolerance in Tanah Melayu.

---

¹ Artikel ini adalah hasil daripada peruntukan Geran Universiti Penyelidikan, Universiti Sains Malaysia, 2009, nombor rujukan 1001/PPJAUH/816103

Keywords: *Radical, Pusat Tenaga Rakyat, All Malayan Council of Joint Action, Perlembagaan Rakyat, PERIKATAN and SOSIALIST FRONT*

Pendahuluan

Rakyat Malaysia terdiri daripada pelbagai kaum iaitu Melayu, Cina, India, Iban, Khadazan, Bajau, Dayak dan lain-lain. Lantaran kerana kepelbagaian latarbelakang inilah maka lanskap politik di Malaysia diselubungi dengan perjuangan yang berasaskan perkauman. Asas perjuangan yang boleh dikira terhad sekiranya tidak dipacu secara rasional dan terbuka. Selepas Perang Dunia Kedua sehingga Tanah Melayu mencapai kemerdekaan, orang Melayu dan bukan Melayu telah berusaha untuk mewujudkan melakukan caturan politik antara kaum seperti jalinan kerjasama di antara Pusat Tenaga Rakyat² dengan *All Malayan Council of Joint Action*³ (PUTERA-AMCJA), United Malay National Organization dengan *Malayan Chinese Association* (UMNO-MCA) yang lebih dikenali sebagai PERIKATAN dan Parti Buruh Malaya dengan Parti Rakyat Malaysia (PBM-PRM) terkenal dengan panggilan Barisan Sosialis.⁴ Kepimpinan politik yang menerajui sesebuah parti politik perkauman masa kini harus bijak bukan sahaja berpolitik tetapi mesti juga celik tentang sejarah Malaysia. Dengan ini mereka boleh mengambil iktibar dari sejarah negara yang pernah berlaku agar kesilapan dapat dijadikan sempadan sementara kejayaan dan keharmonian boleh dijadikan teladan. Dengan yang demi kesejahteraan hidup rakyat berbilang kaum di Malaysia dapat dipelihara. Pengalaman lama dan berpanjangan hubungan antara kaum di Malaysia boleh dijadikan sebuah teladan yang cukup berharga dalam membina gagasan Malaysia baru. Menghayati sejarah kerjasama politik pelbagai kaum di Malaysia harus didahulukan dengan mempelajarinya.

Latar Belakang Kerjasama Politik

Caturan politik pelbagai kaum yang pertama di Tanah Melayu adalah antara PUTERA-AMCJA pada tahun 1947. Hal yang demikian ini juga menggambarkan suatu kerjasama erat antara kaum. PUTERA telah mengadakan Persidangan Gerakan Kiri

---

²Pusat Tenaga Rakyat (PUTERA) merupakan gabungan pertubuhan politik Melayu terdiri daripada Parti Kebangsaan Melayu Malaya (PKMM), Angkatan Pemuda Insaf (API), Angkatan Wanita Sedar (AWAS), Hizbul Muslimin dan Kesatuan Rakyat Indonesia Semenanjung (KRIS). Ditubuhkan pada tahun 1947 dan dipimpin oleh Dr Burhanuddin Al Helmy. PKMM merupakan peneraju utama pergerakan ini.

³AMCJA adalah berasal dari Council of Joint Action (CJA) yang diasaskan pada 13 Disember 1946, di Singapura oleh Malayan Democratic Union (MDU). Pada tanggal 22 Disember 1946 ia telah dikembangkan di Tanah Melayu dan diberikan nama All Malayan Council of Joint Action (AMCJA) yang dipengerusikan oleh Tan Cheng Lock. Sila rujuk Mohd. Isa Othman, *Sejarah Malaysia (1800-1963)*, Utusan Publications, Kuala Lumpur, 2002, hlm., 310-313, 330 dan 333-334.

⁴*Barisan Bersatu* merupakan gabungan dua buah parti politik iaitu Parti Buruh Malaya [PBM] dengan Parti Rakyat Malaya [PRM] pada tahun 1957. PRM waktu itu dipimpin oleh Ahmad Boestamam, manakala PBM pula dipimpin oleh Ishak Haji Muhammad. Pilihanraya yang pertama ditandingi oleh gabungan tersebut ialah dalam pilihanraya ke 2 tahun 1959. Dalam pilihanraya tahun 1959 ramai tokoh-tokoh radikal Melayu berjaya menjejakkan kaki ke Parlimen tetapi bagi Ishak Haji Muhammad beliau tewas. Namun beliau tidak pernah merasa kecewa tetapi jiwa radikal beliau itu tetap bersemadi dalam jasad beliau sehingga ke akhir hayatnya. Beliau tetap setia sebagai seorang nasionalis Melayu radikal. Sila rujuk Ahmad Nizamuddin Sulaiman, "Aliran Kiri di dalam Politik Perkauman Malaya / Malaysia", dlm. *JEBAT 16*, Jabatan Sejarah, Universiti Kebangsaan Malaysia, Bangi, 1988, hlm. 64.

Malaya di ibu pejabat PKMM di Jalan Batu, Kuala Lumpur pada 22 Februari 1947. Dalam gabungan tersebut majoriti pertubuhan yang menganggotai PUTERA datangnya dari negeri Perak ataupun berpusat di negeri Perak, seperti PKMM, API, AWAS dan Hizbul Muslimin. Melalui persidangan ini, kesepakatan antara mereka telah melahirkan PUTERA. Gabungan ini dilahirkan untuk memperkasakan pergerakan kiri di Tanah Melayu. Memandangkan waktu itu pergerakan politik Cina turut menentang penjajah British maka PUTERA berpendapat perlulah mewujudkan kerjasama politik dalam kalangan mereka. *All-Malayan Council of Joint Action (AMCJA)* merupakan gabungan pergerakan Cina berhaluan kiri. Pandangan dan langkah tersebut membuktikan bahawa kerjasama politik pelbagai kaum telah dimulai oleh golongan kiri dalam persada politik Tanah Melayu. Caturan politik PUTERA-AMCJA berjaya menyedarkan pihak penjajah, bahawa rakyat pelbagai kaum boleh bersatu untuk terus maju ke hadapan. Gagasan *Malayan Union* dan Persekutuan Tanah Melayu yang dianjurkan oleh penjajah British ditentang oleh PUTERA-AMCJA. Lantaran itu, mereka telah melahirkan sebuah perlembagaan yang diberi nama *Perlembagaan Rakyat* pada tahun 1947. Gambaran jalinan kerjasama politik ini merupakan usaha pertama orang Melayu dengan bukan Melayu untuk meruntuhkan tembok pemisah antara mereka. Namun kerjasama ini tidak diresmi oleh pihak British kerana mereka berusaha untuk mencapai kemerdekaan. Dengan kata lain mereka ingin berkerajaan sendiri. Aspirasi ini membawa maksud untuk menyingkirkan British dari bumi Tanah Melayu. Lantaran itu, caturan politik ini menempuh laluan sukar dan tidak mendapat sokongan daripada pihak penjajah British kerana dilabelkan sebagai radikal atau berhaluan kiri.

Menurut Mohd. Isa Othman, PUTERA-AMCJA ini bukan sekadar sebuah gabungan pertubuhan politik Melayu semata-mata tetapi ia juga memperlihatkan kerjasama pertubuhan politik Melayu dengan bukan Melayu.⁵ PUTERA telah mengambil pendekatan bekerjasama dengan pertubuhan Cina bagi menyahut cabaran *Malayan Union*. Pada tahun 1947 lahir gabungan *Pusat Tenaga Rakyat (PUTERA) – All Malayan Council of Joint Action (AMCJA)*. Caturan ini membuktikan kematangan berpolitik bangsa Melayu berhaluan kiri waktu itu. Strategi kerjasama yang paling baik dalam gerakan radikal di Tanah Melayu waktu itu adalah kerjasama PUTERA-AMCJA. PUTERA yang diterajui oleh Parti Kebangsaan Melayu Malaya (PKMM) telah mempelbagaikan strategi politik demi untuk menyampaikan maklumat dan mesej perjuangan kepada khalayak ramai. Justeru itu, mereka menggunakan akhbar untuk menyebarkan semangat dan matlamat perjuangan mereka untuk mencapai kemerdekaan. Justeru itu, akhbar *Suara Rakyat* dan *Voice of The People* dijadikan lidah rasmi mereka.

Toleransi Berpolitik

Ahmad Boestamam menegaskan bahawa tujuan utama penerbitan akhbar *Suara Rakyat* adalah untuk memupuk kesedaran kepada rakyat tentang kepentingan bernegara sendiri. Perkara ini juga bertujuan untuk menjelaskan hak dan tanggungjawab orang Melayu serta secara umum hak mereka dalam pentadbiran British di Tanah Melayu. Selama ini hak mereka tidak diperjelaskan; kabur. Tegas beliau dalam ruangan pengarang *Suara Rakyat* seperti berikut:

⁵ Mohd. Isa Othman. 2002. *Sejarah Malaysia 1800-1963*. Utusan Publications & Distributors. Kuala Lumpur. 2000. Hlm. 310-313, 330 dan 333-334.

*“Suara Rakyat dan sesungguhnya ialah sebuah akhbar Melayu yang berkhidmat untuk melahirkan buah-buah fikiran atau kemusykilan orang ramai. Oleh itu dipersilakan orang ramai menggunakan dia dengan sepenuhnya. Supaya hal kemusykilan atau kemahuan orang ramai mendapat – pertimbangan.”*⁶

Dalam usaha untuk menyedarkan rakyat khususnya orang Melayu dan amnya kaum imigran, akhbar *Suara Rakyat* sentiasa mengambil pendekatan pro British di awal penubuhannya. Ini dilakukan demi mendapat perhatian dan sokongan masyarakat umum yang tidak berani berjuang menentang penjajah British. Mesej utama yang diketengahkan ialah seruan kepada seluruh rakyat agar bersatu dan menentang ketidakadilan yang berlaku dan menuntut sistem pemerintahan yang berlandaskan konsep demokrasi ke arah pemerintahan sendiri.

Bagi menjayakan tujuan tersebut satu perjumpaan telah dianjurkan oleh akbar *Suara Rakyat* di Padang Kelab Ipoh. Semua persatuan politik dijemput hadir. Perhimpunan ini bertujuan untuk mengumpulkan semua maklumat berkaitan dengan kebajikan rakyat yang perlu diajukan kepada pihak British. Dalam perhimpunan tersebut kira-kira 500 orang wakil pelbagai pertubuhan telah hadir. Kebanyakan mereka merupakan ahli PUTERA-MPAJA. Pelbagai pandangan telah dilontarkan dan akhirnya resolusi perhimpunan tersebut bersetuju melantik wakil bagi setiap bangsa iaitu Moktaruddin Laso sebagai wakil bangsa Melayu, Li Kew On mewakili bangsa Cina dan Subirawin mewakili bangsa India. Dalam perhimpunan ini wakil Parti Komunis Malaya turut diberikan kesempatan untuk berucap. Beliau menegaskan bahawa perjuangan komunis sejak tahun 1930 bertujuan untuk kemakmuran, kesenangan dan kesentosaan bagi putera-putera Malaya.⁷

Bagi British, penentang terhadap mereka adalah dari golongan radikal Melayu yang tidak mengikut undang-undang iaitu Akta Pertubuhan tahun 1920 yang dikuatkuasakan di Tanah Melayu. Akta ini bertujuan memastikan semua pertubuhan mestilah didaftarkan. Dengan berbuat demikian, ia akan memudahkan penjajah mengawasi pergerakan, perancangan dan matlamat pertubuhan-pertubuhan tersebut. Kemudian pada 15 April 1947 akta ini dipinda lagi dan seterusnya dikuatkuasakan bagi memperketat dan mengawasi perjalanan pertubuhan-pertubuhan yang bersifat penentang.⁸ Namun kebanyakan pertubuhan yang berpegang kepada konsep perjuangan anti British mengambil sikap tidak mematuhi akta tersebut. Lantaran itu, J.D. Dalley, Ketua Perisik, *Malayan Security Service* di Tanah Melayu telah menyenarai dan melabelkan gerakan seperti PETANI, API, PKMM, AWAS, PNI, PETA, Hizbul Muslimin, Barisan Tani SeMalaya, Gabungan Melayu Patani Raya(GEMPAR/GMPR) dan *Malayan Democratic Union*(MDU) sebagai radikal dan amat berbahaya kepada British di Tanah Melayu.⁹ Hal yang demikian ini ditambah pula terdapatnya hubungan

---

⁶ *Suara Rakyat*. 26 September 1945. hlm.1.

⁷ *Suara Rakyat*. 29 September 1945. Rencana Pengarang, hlm. 1. Putera Malaya merupakan salah satu konsep yang diperjuangkan oleh Parti Komunis Malaya. Ia membawa maksud semua rakyat Malaya termasuk Melayu, Cina dan India.

⁸ Cheah Boon Kheng, *Komrad Bertopeng*, Dewan Bahasa dan Pustaka, Kuala Lumpur, 1982, hlm. 171.

⁹ ‘Conference held under Chairmanship of H.E. the Governor-General, at 10.a.m. on Thursday; 26th. June, 1947 in the Governor-General’s Office: Singapore’. *MSS. Ind. Ocn.s.254*, hlm. 1-29, dan sila rujuk juga

intim para pemimpin PKMM, Pertubuhan Buruh dengan pemimpin Parti Komunis Malaya di Tanah Melayu melalui pertubuhan PUTERA. Pihak British turut menyenaraihitamkan pemimpin-pemimpin yang menerajui gerakan radikal di Tanah Melayu seperti Dr. Burhanuddin, Ishak Haji Muhammad, Ahmad Boestamam, Abdul Majid Salleh, Ibrahim Singgeh, Abdullah CD dan Rashid Maidin. Bagi British nama-nama tersebut memiliki pengaruh dan boleh mengancam kedudukan British di Tanah Melayu.¹⁰ Lantaran itu, pertubuhan-pertubuhan yang bersifat penentang ini diharamkan. Manakala para pemimpin pertubuhan-pertubuhan tersebut ditangkap dan dipenjarakan di bawah Akta Darurat 1948.¹¹ Tindakan ini dilakukan untuk memastikan pemerintahan mereka tidak diganggu-gugat oleh golongan yang dicop sebagai anasir berbahaya. Namun, golongan yang memilih cara berkompromi tidak pula digelar radikal tetapi dipanggil golongan kanan, suatu istilah yang lebih lembut dan diterima pihak berkuasa. Malah istilah hari ini yang digunapakai bagi mereka yang berhaluan kanan ialah golongan *moderate*. Kelihatannya, ia lebih berorientasikan Barat, bersifat *pro-establishment*, berpendirian feodal, konservatif dan kadangkala juga *reaksioner*.¹² Keadaan ini bukan sahaja tidak disenangi oleh golongan yang mahukan perubahan secara radikal, yang melihat keperluan kepada pembebasan dan penubuhan orde baru yang lebih bebas. Justeru itu, mereka yang berhaluan kiri ditentang oleh pihak penjajah dan golongan elit Melayu sebelum merdeka.

Akhbar Suara Rakyat

Gesaan supaya orang Melayu melipatgandakan usaha untuk membaiki keadaan sosioekonomi dan rasa kekitaan sesama sendiri agar kedudukan politik bangsa Melayu dimajukan, semakin kuat kedengaran. Idea dan pemikiran yang diutarakan melalui akhbar ini telah membuka mata masyarakat Melayu umumnya. Masyarakat Melayu diseru bersatu dan bangkit menentang penjajah. Kenyataan ini pernah tersiar dalam akhbar *Voice of the People* keluaran 16 November 1945, yang antara lain berbunyi :

*“Let us forget our ancestors or from where they come. That is immaterial. What concerns us now, at the present moment, is to be together and fight together for our existence as one whole solid body – the Malay Nation!”*¹³

Usaha mengajak orang Melayu bersatu bangkit menentang penjajah demi kemerdekaan Tanah Melayu merupakan salah satu matlamat akhbar tersebut. Melalui akhbar ini juga disiarkan rencana berkaitan dengan kepentingan suatu perjuangan yang berbentuk demokrasi. Orang Melayu dididik supaya memahami erti demokrasi. Rencana Pengarang, *Suara Rakyat* telah menyeru seluruh rakyat agar bersatu dan berusaha mendapatkan pemerintahan sendiri daripada penjajah British. Akhbar tersebut menegaskan:

Malayan Security Service, Political Intelligence Journal, Serial No. 10/1948, bertarikh 31 May 1948, *MSS. Ind. Ocn. 251*, hlm. 358-363.

¹⁰ *Ibid.*, *MSS. Ind. Ocn. 251*, hlm., 364-369.

¹¹ Ahmat Adam, “Parti Kebangsaan Melayu Malaya: Sebuah Mimpi Nusantara”, dlm. *Jebat*. Jurnal Jabatan Sejarah, Universiti Kebangsaan Malaysia, Bangi, 2001. hlm. 71.

¹² Menurut *Kamus Dewan*, ‘reaksioner’ membawa maksud orang atau golongan yang berfahaman kolot atau hendak mengembalikan keadaan yang lama khususnya dalam politik. (hlm. 1038).

¹³ *Voice of the People*, 16/11/1945, hlm. 4

*“Banyak berita-berita luar negeri yang didengar daripada radio bahawa negeri-negeri yang terkemuka seperti Amerika Syarikat dan lain-lain negeri sedang sebok bekerja menyelesaikan soal-soal Tanah Jajahan yang mesti diberi memerintah sendiri yang termasuk juga Tanah Melayu ini.”*¹⁴

Suara Rakyat berusaha meyakinkan rakyat umum bahawa perjuangan kemerdekaan harus mendapat sokongan padu daripada seluruh rakyat Tanah Melayu, tanpa mengira latar belakang keturunan. Jelas akhbar tersebut:

*“...tetapi kita percaya dengan sebenarnya bahawa pada satu hari nanti pemerintahan British yang juga sebagai pahlawan demokratik dalam dunia ini tentu akan sama-sama dengan Amerika Syarikat dan lain-lain negeri untuk membincangkan kemerdekaan Tanah-Tanah Jajahan yang termasuk juga Malaya.”*¹⁵

Dalam keluaran seterusnya, *Suara Rakyat* menyarankan kepada penjajah British agar Malaya diberikan kemerdekaan dengan segera bersama dengan Indonesia. Akhbar ini turut menegaskan bahawa kemerdekaan hendaklah diberikan kepada Tanah Melayu berasaskan amalan demokrasi, iaitu meletakkan keutamaan rakyat bagi menentukan kemerdekaan Tanah Melayu.¹⁶ Dalam rencana pengarang, Ahmad Boestamam telah meminta penjajah British supaya memberikan pilihan kepada rakyat Malaya untuk menentukan kerajaan sendiri. Beliau menyatakan: *“Maka cara memerintah negeri atau membuat undang-undang menurut Suara Rakyat itulah yang dinamakan pemerintahan demokrasi.”*¹⁷ Bagi menjayakan saranan ini Ahmad Boestamam mencadangkan kepada penjajah British seperti berikut:

*“Memadailah diberi kuasa kepada tiap-tiap sekumpulan daripada rakyat yang mengandungi 500 orang untuk menyampaikan kehendak-kehendaknya dalam dewan rakyat atau dewan orang ramai di mana kelak akan diputuskan apa-apa undang-undang yang hendak dibuat atau dibentuk.”*¹⁸

Jelas beliau lagi, demokrasi ialah hak orang ramai termasuklah bangsa Melayu. Menurutnyalah, demokrasi menjadi dasar kepada ajaran Islam dan merupakan amalan orang Melayu semenjak dahulu, iaitu sebelum kedatangan British. Seharusnya sistem demokrasi ini dikembalikan dan diamalkan di Tanah Melayu. Beliau menegaskan: *“Kita minta supaya demokrasi dipakai di Malaya...”*¹⁹

Lantaran itu, Ishak Haji Muhammad menjelaskan bahawa PKMM ditubuhkan demi menyahut cabaran dan memenuhi tuntutan perjuangan membela bangsa Melayu

---

¹⁴ *Suara Rakyat*. 8 September 1945. hlm. 1.

¹⁵ *Ibid.*

¹⁶ *Suara Rakyat*. 26 September 1945. hlm.1.

¹⁷ *Suara Rakyat*. 29 September 1945. hlm. 1.

¹⁸ *Ibid.*

¹⁹ *Ibid.*

kerana mereka ketinggalan dalam semua lapangan kehidupan. Penguasaan penjajah dan imigran asing, khususnya dalam bidang politik dan ekonomi di Tanah Melayu juga telah menyebabkan orang Melayu menjadi mundur serta ketinggalan. Beliau menegaskan lagi bahawa perjuangan PKMM selaras dengan salah satu matlamat Pertubuhan Bangsa-bangsa Bersatu [PBB] di bawah peruntukan, *The Charter of Human Rights* atau Piagam Hak-Hak Asasi Manusia tahun 1946. Piagam ini menjamin hak manusia yang dijajah untuk menuntut kemerdekaan, atau sekurang-kurangnya berkerajaan sendiri. Piagam itu juga menjelaskan hak kebebasan bagi semua manusia, tanpa mengira warna kulit dan agama, dan hak bersuara, berkumpul, menubuhkan parti politik dan menerbitkan surat khabar. Semua orang juga hendaklah bebas daripada kelaparan, bebas daripada ditangkap dan tahanan tanpa melalui proses undang-undang dan bebas dari segi jasmani serta rohani.²⁰ Berdasarkan semangat ini, PKMM ditubuhkan untuk membela bangsa Melayu agar setaraf dengan kaum lain di Tanah Melayu. Menurut Ishak:

*“Kami golongan nasionalis radikal dalam Tanah Melayu telah menubuhkan Parti Kebangsaan Melayu Malaya [PKMM] dengan tujuan menuntut kemerdekaan penuh atas tanah air Melayu dan bangsa Melayu.”*²¹

Hasilnya PKMM telah disambut dengan penuh semangat oleh anak-anak muda Melayu yang berani dan telah menggugat kedudukan penjajah British serta golongan aristokrat Melayu.

Perlembagaan Rakyat

Caturan politik antara kaum telah dirintis oleh Dr. Burhanuddin al Helmy melalui gabungan PUTERA-AMCJA untuk menentang penjajah dengan mengutarakan *Perlembagaan Rakyat* yang diakui oleh banyak pihak sebagai sebuah cadangan perlembagaan yang terbaik waktu itu. Perlembagaan ini merupakan hasil perbincangan selama tiga hari antara Dr. Burhanuddin, Ishak Hj. Muhammad, Tan Cheng Lock, J. A. Thivy, Ahmad Boestamam, Chan Loo dan Gerald de Cruz.²² Cadangan perlembagaan itu merupakan cadangan yang diterima oleh semua bangsa. *Perlembagaan Rakyat* ini dicadangkan bagi menggantikan Malayan Union yang menimbulkan kontroversi hebat di Tanah Melayu pada tahun 1946. Sepuluh (10) prinsip yang menjadi teras *Perlembagaan Rakyat* adalah seperti berikut:

1. *Singapura hendaklah disatukan dengan Malaya.*
2. *Satu kerajaan pusat dan majlis-majlis negeri yang dipilih.*
3. *Raja-raja Melayu akan mempunyai kuasa yang sebenar, bertanggungjawab kepada rakyat melalui Majlis Mesyuarat .*
4. *Satu perlembagaan baru bagi Malaya, menyediakan keistimewaan tertentu bagi kemajuan orang Melayu dari segi politik dan ekonomi.*

²⁰ Ishak Haji Muhammad, *Memoir Pak Sako Putera Gunung Tahan*, Universiti Kebangsaan Malaysia, Bangi, 1997, hlm. 187 dan 228.

²¹ *Ibid.*, hlm. 228.

²² CO537/2140/136697 *Secret HQ Malaya Command, Fortnightly Intelligence Review No. 61 Malay Affairs*, hlm. 2.

5. *Adat istiadat Melayu dan agama Islam dikawal sepenuhnya oleh orang Melayu melalui Majlis Khas.*
6. *Kerakyatan yang serata bagi semua orang yang menganggap Tanah Melayu sebagai tempat tinggal tetap dan sanggup mencurahkan kesetiannya tanpa berbelah bagi.*
7. *Bahasa Melayu haruslah menjadi bahasa kebangsaan dan bahasa rasmi yang tunggal bagi Malaya.*
8. *Pertahanan dan hal ehwal luar negari haruslah menjadi tanggungjawab bersama kerajaan Malaya dan kerajaan British.*
9. *Kerakyatan Malaya haruslah dinamakan Melayu.*
10. *Merah putih haruslah dimasukkan sebagai latar belakang bendera kebangsaan Malaya.*²³

Perlembagaan Rakyat ini telah diajukan kepada penjajah British melalui jawatankuasa perundingan yang ditubuhkan oleh British. Jawatankuasa ini berfungsi bagi menerima cadangan dari orang perseorangan atau badan-badan bebas untuk membentuk sebuah perlembagaan bagi menggantikan *Malayan Union*. Jika diteliti cadangan yang terkandung di dalam perlembagaan tersebut ia mempunyai idea yang bernas. Walaupun Perlembagaan Rakyat mengandungi idea yang baik untuk semua lapisan masyarakat tetapi oleh kerana kepentingan pihak penjajah British dan golongan elit Melayu mungkin terjejas, maka ia telah ditolak oleh pihak British.

Menurut pandangan A. J. Stockwell, golongan berhaluan kiri telah berusaha bersungguh-sungguh dalam perjuangan kemerdekaan Tanah Melayu, buktinya melalui cadangan *Perlembagaan Rakyat* anjuran PUTERA-AMCJA. Beliau menegaskan bahawa langkah mencadangkan perlembagaan tersebut merupakan usaha awal untuk berkerajaan sendiri.²⁴

Manakala Rustam A. Sani, menegaskan perjuangan untuk merealisasikan gagasan Melayu Raya yang dianjurkan oleh Kesatuan Melayu Muda merupakan satu usaha membentuk sebuah negara bangsa yang bergelar Melayu. Usaha untuk mencapai kemerdekaan melalui konsep ini selepas Perang Dunia Kedua diteruskan oleh PKMM yang kemudiannya membentuk kerjasama politik golongan radikal Melayu dengan bukan Melayu. Beliau menegaskan bahawa:

*“Hal ini dijelmakan, misalnya dalam penyertaan PKMM dan badan-badan nasionalis Melayu yang sealign dengan dalam PUTERA-AMCJA yang mencadangkan ‘Perlembagaan Rakyat’ sebagai asas untuk mencapai kemerdekaan.”*²⁵

---

²³ *Exposition To The Amended Draft of the New Constitution For Malayan Drawn Up by Representatives of The PUTERA and The AMCJA*, Arkib Negara Malaysia, Kuala Lumpur dan rujuk juga Ramlah Adam (1994), *loc cit.*, hlm. 193 serta Ahmad Boestamam (1972), *loc cit.*, hlm. 128.

²⁴ A.J. Stockwell, “British Policy And Malay Politics During The Malayan Union Experiment 1942-1948,” *Malaysian Branch of the Royal Asiatic Society Monograph No. 8 (MBRAS)*, Kuala Lumpur, 1979. hlm 93.

²⁵ Rustam A. Sani, “Robohan Nasionalisme Melayu: Asas Sosial Bagi Terbentuknya Ideologi Perpaduan Nasional”, dlm. *Ilmu Masyarakat*, Okt.-Dis. 1983, hlm. 11.

Pandangan A.J Stockwell dan Rustam A. Sani bahawa perjuangan menuntut kemerdekaan melalui kerjasama politik pelbagai kaum lebih terserlah waktu itu melalui usaha golongan berhaluan kiri dan berjaya menggugat kedudukan British. Lantaran itu, Perlembagaan Rakyat ini ditolak dan sebaliknya Perlembagaan Persekutuan Tanah Melayu yang dikemukakan oleh pemerintah British dengan Raja-raja Melayu diterima pakai. Dengan ini pada tarikh 1 Februari 1948, Persekutuan Tanah Melayu terbentuk secara rasmi.²⁶

Penolakan Perlembagaan Rakyat ini menyebabkan, golongan kiri melancarkan gerakan balas. Melalui akhbar *Suara Rakyat*, disebarkan propaganda mengenai rancangan mogok yang akan diadakan. Liputan mengenai tindakan mogok disebarkan secara meluas dan sokongan padu dinyatakan melalui akhbar tempatan. Misalnya pertubuhan buruh *Malayan Rubber Workers*, telah menyatakan pendirian tegas dan secara terbuka untuk melancarkan mogok di Johor, Pahang Barat, Negeri Sembilan, Perak dan Selangor pada 30 Ogos 1947. Kenyataan ini dimuatkan dalam akhbar *The Malay Mail* seperti berikut:

*“Following recommendation, from Johore, West Pahang, Negeri Sembilan, Perak and Selangor State Rubber and Estate Workers Unions the managing committee of the All Malayan Rubber Workers Council has decided to stage a one-day strike on Monday ‘in protest against, the adamant attitude of the U.P.A.M.’ This strike, it is understood, will only affect estates under the control of the U.P.A.M.”*²⁷

Perancangan pelancaran mogok hartal di seluruh Tanah Melayu pada 20 Oktober 1947 oleh PUTERA-AMCJA juga telah diberitakan secara meluas. Hal ini mendapat sokongan daripada *Malayan Democratic Union*, *Malayan Indian Congress* dan *Pan Malayan Federation Trade Union*. Mogok hartal dilakukan apabila Perlembagaan Rakyat ditolak oleh pihak British. Dakwaan ini tersiar dalam akhbar *Times of Malaya and Straits Echo* seperti berikut:

*“The executive Bureau of the Pan Malayan Federation of Trade Unions yesterday issued a lengthy manifesto supporting the Malaya-wide hartal called by Putera at the All-Malayan Council of Joint Action on Oct-20 in protest against the Revised Constitutional Proposals.”*²⁸

Tindakan mogok perdagangan dan perniagaan di seluruh negara, dianjurkan oleh gabungan PUTERA-AMCJA bagi membantah cadangan perlembagaan Persekutuan Tanah Melayu oleh British dan parti UMNO.²⁹ Kempen dan propaganda dimuatkan dalam akhbar tempatan untuk menjayakan mogok hartal itu. Rancangan melancar hartal turut disokong oleh Col. H. S. Lee, Presiden *Selangor Chinese Chamber of Commerce*.³⁰ Malah sokongan juga diperoleh daripada A. A. Mohd. Abdullah, Pengerusi *Selangor*

²⁶ *Cermin Malaya*, Februari 1948, hlm. 1– 4.

²⁷ *The Malay Mail*, 28 Ogos 1947, hlm. 3.

²⁸ *Times of Malaya and Straits Echo*, 14 Oktober 1947, hlm. 3.

²⁹ Ramlah Adam, *Burhanuddin Al Helmy, Suatu Kemelut Politik*, Dewan Bahasa dan Pustaka, Kuala Lumpur, 2000, hlm., 89.

³⁰ *Times of Malaya and Straits Echo*, 18 Oktober 1947, hlm. 1.

Indian Chamber of Commerce. The Malay Mail melaporkan, A. A. Mohd. Abdullah telah memberikan persetujuan bahawa pertubuhan mereka akan turut serta dalam tindakan hartal secara aman. Beliau turut menyarankan supaya semua kedai ahli ditutup agar perkara yang tidak diingini tidak berlaku.³¹ Pada 20 Oktober 1947, tindakan Hartal berjaya seperti yang dirancangkan. Semua kedai di Kuala Lumpur ditutup dan ibu kota menjadi lengang pada hari tersebut.³² Namun begitu, dalam usaha untuk menggagalkan tindakan hartal ini, halangan dan amaran daripada pihak berkuasa polis turut disiarkan dalam akhbar tempatan. Dalam akhbar *Times of Malaya and Straits Echo*, di bawah judul “*Pre-Hartal Warnings by Police*”, Ketua Polis Negeri Pulau Pinang dilaporkan berkata:

*“DON’T allow other people’s opinions to be forced upon you. Carry on as usual or observe the ‘hartal’ as you wish, in either case the police will protect you.”*³³

Namun begitu, perjuangan tetap diteruskan walaupun pemogok menerima amaran daripada pihak berkuasa dan hartal tersebut berjaya dilaksanakan secara aman tanpa sebarang kejadian yang tidak diingini. Kejayaan hartal secara aman ini tersiar dalam akhbar *Times of Malaya and Straits Echo*, keesokan harinya. Berita utama tercatat “*No Incident Reported from All Hartal Fronts: Organizer Satisfied with Scale and Peaceful Disposition of Observers.*”³⁴ Malah dilaporkan juga bahawa ada pihak berpuashati dengan perjalanan hartal seperti kenyataan berikut:

*“Mr Lee Kong Chian, President of the Associated Chamber Of Commerce and a notable hartal organiser, told our representative in Singapore today that he was satisfied with the scale of the hartal and the peaceful disposition of the hartal observers.”*³⁵

Perkara ini membuktikan kejayaan peranan akhbar dan majalah untuk menyatakan pendirian tegas mereka. Akhbar telah digunakan sebaik-baiknya untuk menyampaikan mesej terhadap kepincangan dasar dan pentadbiran British di Tanah Melayu.

Sesungguhnya perjuangan golongan radikal Melayu sentiasa mendahului zamannya, sukar diterima oleh masyarakat umum pada waktu itu, kerana tahap kefahaman mereka mendahului zaman kefahaman masyarakat umum. Dakwaan ini boleh dibuktikan dengan wujudnya caturan PUTERA-AMCJA pada tahun 1947, yang bertolak ansur dalam pemberian kerakyatan dan menerima pakai istilah Melayu untuk semua kaum. Namun waktu itu pemikiran orang Melayu umumnya masih tidak dapat menerima kelonggaran kerakyatan, konsep kerjasama dan perkongsian kuasa politik kerana Tanah Melayu menurut fahaman mereka waktu itu adalah milik bangsa Melayu keseluruhannya. Kerjasama ini walaupun baik dan diterima umum oleh golongan radikal Melayu dan kaum imigran tetapi sukar untuk dipraktikkan waktu itu. Lantaran itu, golongan elit

---

³¹ *The Malay Mail*, 18 Oktober 1947, hlm. 5.

³² *The Malay Mail*, 20 Oktober 1947, hlm. 1.

³³ *Times of Malaya and Straits Echo*, 17 Oktober 1947, hlm. 1.

³⁴ *Times of Malaya and Straits Echo*, 21 Oktober 1947, hlm. 1.

³⁵ *ibid*

Melayu dan Raja-raja tidak merestuinnya. Pemberian kerakyatan berdasarkan prinsip *jus soli* melalui gagasan *Malayan Union*, merupakan satu tamparan hebat kepada bangsa Melayu. Pertuanan Melayu dan semangat pribumi asal (*son of the soil*)³⁶ Tanah Melayu membuatkan segolongan orang Melayu merasa terlalu sensitif apabila isu kerakyatan yang dituntut oleh bukan Melayu dan dipersetujui oleh PUTERA-AMCJA.

Perlembagaan Rakyat yang dianjurkan oleh PUTERA-AMCJA menekankan bahawa golongan radikal Melayu tetap berpendirian tegas dengan konsep *Melayu Raya* dan Kerakyatan Melayu. Mereka sanggup menerima kaum asing sebagai warganegara tetapi mereka mestilah menerima pakai istilah *Melayu* sebagai bangsa mereka.³⁷ Persetujuan ini membuktikan bahawa golongan radikal Melayu berpandangan jauh demi untuk memerdekakan Tanah Melayu dan sanggup menerima keadaan Tanah Melayu waktu itu yang sudahpun menjadi sebuah negara majmuk.³⁸ Kesepakatan ini amat penting untuk melihat Tanah Melayu merdeka. Memandangkan golongan radikal merupakan golongan yang tidak disukai oleh penjajah maka saranan *Perlembagaan Rakyat* yang diajukan tidak mendapat layanan sewajarnya. Suatu perkara yang perlu diingat ialah British telah merestui kelahiran golongan elit Melayu di bawah parti UMNO demi untuk mengekalkan kedudukan dan kepentingan mereka, sama ada sebelum merdeka ataupun selepas merdeka. Lantaran itu, *Perlembagaan Rakyat* dipandang sepi sahaja. Biarpun *Perlembagaan Rakyat* yang dicadangkan oleh PUTERA-AMCJA itu tidak berjaya direalisasikan kerana ditolak oleh penjajah British, namun ianya memberikan gambaran bahawa mereka di luar UMNO lebih memahami dan mengerti akan prinsip kemerdekaan yang sebenarnya dan perlunya suatu perlembagaan ‘asli’ yang lahir daripada pandangan rakyat pelbagai kaum di Tanah Melayu. Tidak seperti golongan elit Melayu dalam UMNO yang terus ‘mabuk’ dengan perlindungan daripada British dan hubungan erat antara mereka. Malah mereka leka dengan slogan “Hidup Melayu” waktu itu. Demikianlah pandangan Hambali Abdul Latif salah seorang pejuang kemerdekaan.³⁹

Semangat golongan radikal tidak dapat dipadamkan walaupun British telah memperkenalkan dan menguatkuasakan Akta Darurat 1948. Penguatkuasaan undang-undang ini menghalalkan tindakan British untuk menangkap dan memenjarakan tokoh-tokoh haluan kiri Melayu dan juga Cina. Dianggarkan sejumlah 5,362 orang pejuang radikal telah ditangkap dan dipenjarakan di kem-kem tahanan politik penjajah menurut sumber daripada Mohamed Yunus Marulah.⁴⁰ Jumlah ini bertambah dari setahun ke setahun sehinggalah tahun 1955. Malah statistik yang diperoleh daripada Pejabat Tanah Jajahan menunjukkan bahawa jumlah tahanan darurat sepanjang tahun 1948 hingga 1960 mencecah kepada angka 29,857 orang dipetik dari catatan Ishak Haji Muhammad.⁴¹

³⁶ *Son of The Soil* membawa maksud peribumi asal. Lantaran itu, bangsa Melayu merupakan peribumi asal di Nusantara / Kepulauan Melayu sama seperti kedudukan orang Cina di Negeri China dan juga orang India di negeri India. Kalau kita pergi lebih jauh lagi maka samalah kedudukan orang Inggeris di British dan orang Irish di Kepulauan Ireland. Lantaran itu fakta sejarah ini tidak boleh disangkal oleh sesiapaupun. Tetapi fakta sejarah ini menuntut semua bangsa menghormati sejarah sesuatu bangsa itu.

³⁷ Ahmad Boestamam (1972). *Merintis Jalan ke Puncak*. hlm. 136.

³⁸ CO537/2140/136697 *Secret HQ Malaya Command, Fortnightly Intelligence Review No. 61. Malay Affairs*, hlm. 2-4.

³⁹ Hambali Abdul Latiff, *Putera Mahkota UMNO*, Penerbitan Satria, Kuala Lumpur, 1995, hlm. 37.

⁴⁰ Mohamed Yunus Marulah, “Dari Bukit Raya Ke Sungai Raya: Perkembangan Awal dan Penempatan Semula”, dlm. *Purba*, Jurnal Persatuan Sejarah Malaysia, Persatuan Muzium Sejarah, Kuala Lumpur, Bil. 11-1992, hlm. 72.

⁴¹ Ishak Haji Muhammad, *op cit.*, hlm. 192.

Namun strategi yang digunapakai oleh British tidak juga dapat memadamkan kebangkitan semangat rakyat yang sedang bergelora dan menyemarak untuk mencapai kemerdekaan. Tindakan British menangkap dan memenjarakan tokoh-tokoh politik radikal Melayu tidak berjaya membendung kebangkitan rakyat. Gelora politik dan tuntutan kemerdekaan terus bergema. Penjajah British membina beberapa buah kem tahanan politik dan juga menggunakan penjara sedia ada untuk memenjarakan tokoh-tokoh politik radikal di seluruh Tanah Melayu seperti senarai berikut:

1. Kem Tahanan Politik Tanjung Beruas, Melaka.
2. Kem Tahanan Politik Ashby Road, Ipoh, Perak.
3. Kem Tahanan Politik Kg. Majidee, Johor Baharu, Johor.
4. Kem Tahanan Politik Pantai Morib, Selangor
5. Penjara Taiping, Taiping, Perak.
6. Penjara Pulau Jerejak, Pulau Pinang.
7. Penjara Changi, Singapura.

Di Kem Tahanan Politik British khususnya di Tanjung Beruas, Melaka telah disediakan sebanyak sebelas blok rumah panjang dan dilabelkan dengan huruf roman seperti blok A hingga blok K. Rumah panjang ini diperbuat daripada kayu beratapkan nipah. Di sini ditempatkan para tahanan pelbagai kaum dan dari latarbelakang negeri yang berbeza-beza. Setiap blok ditempatkan seramai 250 orang.⁴² Di dalam kem tahanan politik ini, mereka diasuh dan disemaikan semangat oleh pemimpin-pemimpin gerakan politik radikal Melayu yang turut sama dipenjarakan di situ. Perkara ini dilakukan agar mereka tidak terleka atau rasa terpisah daripada perjuangan sebenar di luar penjara. Mereka bersatu dan sentiasa melakukan aktiviti-aktiviti yang berfaedah demi untuk mengisi masa di dalam penjara. Mereka mengadakan pelbagai aktiviti berfaedah seperti aktiviti pelajaran, sukan, sosial, kebudayaan dan pertanian.⁴³ Pada kebiasaannya mereka akan sentiasa berkerjasama dan bersatu ketika berhadapan dengan pihak berkuasa kem tahanan politik. Mereka akan melancarkan mogok atau protes seandainya layanan yang tidak adil diberikan oleh pihak berkuasa British. Tragedi paling berkesan dan berjaya mereka lakukan ialah Peristiwa Mogok Lapar di Kem Tahanan Politik Tanjung Beruas, Melaka. Bermula dengan cadangan dan saranan dari blok K kemudiannya merebak ke blok-blok lain.⁴⁴ Peristiwa mogok ini dilancarkan kerana memprotes keputusan pihak berkuasa kem terhadap hukuman mengangkat najis dan membuangnya ke dalam laut. Bagi mereka yang berjiwa radikal berpendapat bahawa mereka adalah tahanan politik yang sepatutnya dilayan sebagai seorang pejuang politik atau ahli politik yang sepatutnya mendapat status sukan politik, bukannya sebagai seorang banduan atau penjenayah. Inilah ketegasan dan kesepakatan mereka yang berjiwa radikal dalam segala tindakan walaupun di dalam penjara. Mereka faham dan tahu menggunakan hak sebagai seorang politikus.

Kerjasama Politik PERIKATAN

---

⁴² *Ibid.*, hlm. 119.

⁴³ *Ibid.*, hlm. 151 – 153. Rashid Karim bin Haji Abdul Karim, *Tujuh Tahun Gerhana*, Badan Kebajikan Guru-guru Wilayah Padang Rengas, Padang Rengas, 1991, hlm. 63-65. Secara terpeinci kegiatan mengisi masa lapang mereka di dalam Kem Tahanan Politik dibincangkan dalam Bab 5, muka surat 296-297.

⁴⁴ Ishak Haji Muhammad, *Memoir Pak Sako Putera Gunung Tahan*, Universiti Kebangsaan Malaysia, Bangi, 1997, hlm. 208. dan Abdul Majid Salleh, *op cit.*, hlm. 156 serta baca juga Rashid Karim, *ibid.*, hlm. 46-52.

Apabila Malayan Union diperkenalkan oleh penjajah British selepas Perang Dunia Kedua, golongan radikal Melayu merasa tercabar. Lebih-lebih lagi gagasan Malayan Union telah memperkenalkan sistem kerakyatan berkonsepkan *jus soli* yang memudahkan kaum imigran menjadi warganegara Tanah Melayu.⁴⁵ Kemudian gagasan *Malayan Union* turut ingin menghapuskan kuasa Raja-raja Melayu. Tindakan ini telah membuatkan keseluruhan orang Melayu mulai sedar tentang betapa pentingnya orang Melayu mesti bersatu dan disatukan. Kongres Melayu seMalaya telah dilancarkan pada tahun 1946. PKMM turut terlibat dalam perjumpaan bersejarah bangsa Melayu itu. Malangnya dalam persidangan kongres Melayu ini berlaku pertembungan pendapat antara golongan aliran kanan dengan golongan aliran kiri bangsa Melayu. Bagi golongan aliran kanan mereka sekadar ingin mengembalikan *status quo* golongan feudal dan elit Melayu, khususnya mereka yang berada dalam Kongres Kebangsaan Melayu yang melahirkan pertubuhan UMNO.⁴⁶ Manakala bagi golongan radikal Melayu dalam PKMM pula ingin menuntut kemerdekaan penuh daripada British. Kenyataan ini terkandung dalam temu ramah dengan Ishak Haji Muhammad yang tercatat dalam dokumen British.⁴⁷ Apabila kesepakatan pendapat ini tidak dapat direalisasikan maka PKMM bertindak keluar dari persidangan Kongres Kebangsaan Melayu yang sedang bersidang di Johor Bahru.⁴⁸ Kemudian Ahmad Boestamam selaku Setiausaha Agong PKMM telah mengutus surat kepada Setiausaha Agong UMNO menjelaskan bahawa walaupun PKMM dan UMNO tidak sehaluan dari segi strategi politik namun sesungguhnya matlamat kita tetap sama iaitu untuk memperjuangkan pembelaan terhadap bangsa Melayu. Lantaran itu, beliau menyarankan agar sama-sama terus berjuang untuk menuntut kemerdekaan walaupun pendekatan yang dipilih tidak sekata.⁴⁹ Di sinilah bermulanya orang Melayu terbahagi kepada dua aliran politik yang berbeza secara nyata. Situasi ini berlarutan sehingga Tanah Melayu mencapai kemerdekaan pada tanggal 31 Ogos 1957 hatta sehingga di zaman pascamerdeka.

Menyedari akan peri pentingnya kerjasama politik pelbagai kaum maka UMNO di bawah kepimpinan Tunku Abdul Rahman Putra Al Haj telah berusaha menubuhkan gabungan pertubuhan politik pelbagai kaum iaitu PERIKATAN pada tahun 1949. Kepimpinan Tunku Abdul Rahman mulai memikirkan bahawa perlunya mewujudkan kerjasama politik pelbagai kaum agar dapat mengekang daripada merebaknya pengaruh politik perkauman di Tanah Melayu. Lantaran itu PERIKATAN dibentuk. Dalam ceramah politik anjuran Kelab Sosialis Universiti Malaya, Kuala Lumpur yang

⁴⁵ Konsep *Jus soli* merupakan persoalan kerakyatan yang diberikan kepada bangsa asing yang dilahirkan di Tanah Melayu. Ia merupakan kelonggaran kerakyatan yang diberikan kepada bangsa asing iaitu Cina, India dan sebagainya di bawah Gagasan Malayan Union. Sila rujuk Mohd. Isa Othman, *Sejarah Malaysia (1800-1963)*, Utusan Publications, Kuala Lumpur, 2002, hlm., 297 dan rujuk juga *Memorandum PAS Kepada Suruhanjaya Reid*, Pejabat PAS Pusat, Kuala Lumpur, 14/7/1957 (Baca Keseluruhan berkaitan dengan kerakyatan Melayu) serta Kenyataan Akhbar, *Ulasan Terhadap Penyata Perlembagaan Reid*, Pejabat PAS Pusat, Kuala Lumpur, 2/5/1957, hlm. 4-5.

⁴⁶ CO537/1582/136697 *Secret HQ Malaya Command, Weekly Intelligence Review No. 38. Appendix C. Resume of The Views of Dr. Burhanuddin, Chairman of The MNP When Interviewed During His Visit to Alor Setar.*

⁴⁷ CO537/1582/136697 *Secret HQ Malaya Command, Weekly Intelligence Review No. 38. Appendix E. Nine Points Brought Up by Ishak bin Haji Muhammad During An Interview.*

⁴⁸ Ahmad Boestamam, *Merintis Jalan Ke Puncak*, hlm. 61-62.

⁴⁹ UMNO/SG No. 96/1946 – *Surat Setiausaha Agong PKMM kepada Setiausaha Agong UMNO bertarikh 17 Oktober 1946.*

berlangsung pada 17 Mac 1951, Tunku Abdul Rahman menjelaskan tujuan PERIKATAN dibentuk bertujuan:

“Tentang apa yang akan dibuat apabila kita menerima tanggungjawab maka saya ingin memberitahu tuan-tuan, pertamanya kita terpaksa mengatasi segala perasaan yang buruk sekali seperti perasaan inferiority complex. Kalau tidak dibuat demikian nescaya kita tidak dapat mencapai cita-cita kita. Pendeknya kami mesti memberanikan diri menuju terus ke arah kemerdekaan.”⁵⁰

Tambah Tunku:

“Kita akan menuntut supaya diadakan sebuah jawatankuasa untuk mengkaji perlembagaan Persekutuan Tanah Melayu sekarang serta mengadakan syor-syor bagi mengubah perlembagaan itu sebagai persediaan kerana berkerajaan sendiri dan seterusnya merdeka.”⁵¹

Jelas Tunku Abdul Rahman, apabila konsep perkongsian kuasa yang diperkenalkan oleh UMNO melalui gabungan Parti PERIKATAN dapat diterima masyarakat umum maka dengan mudah ianya diterima pakai oleh masyarakat majmuk di Tanah Melayu. Kejayaan ini berjaya menjulang nama UMNO dalam percaturan politik pelbagai kaum di Tanah Melayu. Strategi ini turut membantu melemahkan PKMM, dan seterusnya mengangkat gabungan parti PERIKATAN, usaha ini menunjukkan kematangan caturan politik Tunku Abdul Rahman Putra Al-Haj, demikianlah tegas Ramlah Adam.⁵²

Dalam masa yang sama pergerakan Pemuda UMNO, melalui kepimpinan Pemudaanya mulai lantang dan tidak sekata pula dengan pergerakan UMNO pusat. Mereka merasa tercabar dengan isu kerakyatan. Lanjutan daripada isu ini pergerakan pemuda UMNO menjadi lebih peka dan sensitif apabila membicarakan persoalan pertuanan Melayu. Akhirnya mereka bertindak menjadi badan pendesak kepada UMNO pusat agar lebih sensitif dalam membicarakan perjuangan memartabatkan bangsa Melayu waktu itu. Lantaran itu, pergerakan Pemuda UMNO mencadangkan slogan *Hidup Melayu* ditukarkan kepada slogan *Merdeka*. Desakan dibuat oleh Abdul Razak Hussein selaku Ketua Pergerakan Pemuda UMNO.⁵³

Pengorbanan yang paling berharga orang Melayu telah dicadangkan oleh Tunku khususnya dalam aspek politik iaitu perkongsian kuasa. Hal yang demikian ini merupakan prasyarat kemerdekaan yang ditetapkan oleh penjajah British. Tunku memperjuangkan kemerdekaan bagi Tanah Melayu dengan kerjasama erat pelbagai kaum yang terdapat di Tanah Melayu. Jelas Tunku pada Persidangan UMNO yang berlangsung di Melaka pada 5 April 1953, bahawa:

---

⁵⁰ Teks Ucapan Tunku Abdul Rahman Putra Al-Haj dalam ceramah anjuran Kelab Sosialis Universiti Malaya di Univeriti Malaya, Kuala Lumpur pada 17 Mac 1951.

⁵¹ *Ibid.*

⁵² Ramlah Adam, *Sumbanganmu Dikenang*, Dewan Bahasa dan Pustaka, Kuala Lumpur, 1999, hlm xxviii.

⁵³ *UMNO/SG No. 219/50 - Hidup Melayu di-gantikan dengan Merdeka.*

*“Merdeka itu bukanlah suatu benda yang mudah untuk didapati, melainkan ialah dikehendaki untuk mendapatkannya itu iaitu pengorbanan. Dengan kerananya kita terpaksa mengorbankan, bukan sahaja wang ringgit dan usaha tenaga bahkan jiwa kita sendiri juga. Merdeka yang kita tujukan itu, saya ulangi menyebut lagi iaitu hendak kita capai dengan jalan perlembagaan.”*⁵⁴

Caturan politik parti berhaluan kiri, tidak berjaya meyakinkan pihak British untuk memberikan komitmen terhadap perjuangan mereka kerana British lebih berminat bekerjasama dengan PERIKATAN (UMNO, MCA dan MIC). Lantaran itulah, selepas tahun 1955 usaha pihak PERIKATAN mendapat laluan selesa yang akhirnya meminggirkan usaha golongan berhaluan kiri. Malah menafikan usaha mereka yang berjuang menentang penjajah Barat serta perjuangan menuntut kemerdekaan.

Namun kesukaran yang dilalui tidak mematikan semangat mereka untuk meneruskan kerjasama politik pelbagai kaum. Lantaran itu, lahir pula gabungan Parti Rakyat Malaya [PRM] dengan Parti Buruh Malaya [PBM] yang membentuk *Socialist Front* (SF) pada tahun 1957, penubuhan tersebut adalah bersesuaian dengan tahun kemerdekaan Tanah Melayu. Justeru itu, *Socialist Front* sukar mendapat sokongan rakyat dan menggugat perancangan pihak British dan UMNO untuk memerdekakan Tanah Melayu.

Rumusan

Dasar dan sistem pemerintahan yang diperkenalkan oleh British khususnya dalam bidang Pendidikan dan ekonomi telah menyebabkan orang Melayu ketinggalan. Keadaan ini menjadi lebih parah apabila British mengamalkan taktik Pecah dan Perintah [*Divide and Rule*] yang menyebabkan orang Melayu semakin lemah.⁵⁵ Sistem pentadbiran British ini ternyata melemahkan orang Melayu. Senario ini menimbulkan perasaan tidak puas hati dalam kalangan orang Melayu. Oleh sebab itu, lahirlah parti-parti politik yang berani menghadapi penjajah British. Parti-parti politik Melayu meletakkan matlamat yang sama maka pergerakan, perancangan, kerjasama dan tindakan mereka sentiasa seiringan, hatta kadangkala mereka menubuhkan badan bertindak bersama untuk berhadapan dengan pihak British. Sebagai contoh, mereka bekerjasama dalam pergerakan seperti KRIS, PKMM, API, AWAS, PUTERA, Hizbul Muslimin, PAS, dan PRM. Pertubuhan-pertubuhan ini saling bantu-membantu. Kerjasama turut dijalankan antara orang Melayu dengan kaum imigran khususnya orang Cina dan India, contohnya melalui kerjasama PUTERA-AMCJA dan *Socialist Front* (SF), demi untuk mencapai matlamat yang sama.

Kesimpulannya, artikel ini menyingkap sejarah hubungan politik pelbagai kaum di Tanah Melayu sebelum merdeka. Sesungguhnya caturan politik perbagai kaum merupakan suatu perkara yang tidak dapat dibendung. Persoalan penting ialah bagaimana kerjasama ini dalam memberikan manfaat kepada seluruh rakyat Malaysia dengan mengambilkira kedudukan orang Melayu sebagai peribumi asal Malaysia dan penduduk

⁵⁴ Teks Ucapan Tunku Abdul Rahman Putra Al Haj pada Persidangan Agong UMNO di Kota Melaka pada 5 April 1953.

⁵⁵ Muhammad Abu Bakar, *Potret Masa. Persaingan Ideologi dan Pemulihan Tradisi*. Gateway.Petaling Jaya. 1994. Hlm. 13 dan baca juga Abdul Majid Salleh, *Untukmu Anak Merdeka*, Abdul Majid Salleh, Ipoh, 1991, hlm. 50.

bukan Melayu sebagai warganegara Malaysia. Isu perpaduan sering kali dihangatkan apabila berlaku perubahan lanskap politik di Malaysia. Isu-isu perkauman dibangkitkan oleh ahli-ahli politik demi kepentingan politik sempit. Perpaduan kaum diperjudikan untuk mendapatkan kembali sokongan politik yang semakin pudar. Sepatutnya ahli-ahli politik dan parti-parti politik melakukan *home work* dan *post mortem* dengan merujuk kepada sejarah panjang caturan kerjasama politik pelbagai kaum di Malaysia. Sesungguhnya sejarah mengajar erti kedewasaan. Maka sepatutnya sejarah dijadikan panduan, iktibar dan pengajaran demi untuk kesejahteraan dan perpaduan di Malaysia dapat dipelihara.

Bibliografi

- Abdul Halim Mahmud. 2003. "Orang Melayu Sebelum Merdeka: Satu Tinjauan". *Jurnal Malaysia dari Segi Sejarah*, Kuala Lumpur: Persatuan Sejarah Malaysia.
- Abdul Majid Salleh. 1991. *Untukmu Anak Merdeka*, Ipoh: Abdul Majid Salleh.
- _____. 2004. *Memoir Abdul Majid Salleh, dalam PKMM dan KESATUAN Buruh*. Bangi: Universiti Kebangsaan Malaysia,
- Ahmat Adam. 2001. "Parti Kebangsaan Melayu Malaya: Sebuah Mimpi Nusantara", dlm. *Jebat*. Jurnal Jabatan Sejarah. Bangi. Universiti Kebangsaan Malaysia.
- Ahmad Boestamam. 1972. *Merintis Jalan Ke Puncak*, Kuala Lumpur: Dewan Bahasa dan Pustaka.
- _____.1983. *Lambaian dari Puncak: Memoir 1941 – 1945*. Kuala Lumpur: Penerbitan Mahakaya.
- _____. 2004. *Memoir Ahmad Boestamam, Merdeka dengan Darah dan Api*, Bangi: Penerbit Universiti Kebangsaan Malaysia.
- Ahmad Nidzammuddin Sulaiman. 1988. *Aliran Kiri di dalam Politik Perkauman Malaya 1955-1969*. *Jebat*. Jurnal Sejarah. Bangi: Universiti Kebangsaan Malaysia.
- Alias Muhamed. 1994. *PAS'Platofm Development and Change 1951-1986*. Petaling Jaya: Gateway Publishing.
- Burhanuddin Al Helmy, *Teks Ucapan Dasar*, Mesyuarat Agong Tahunan ke-5, Pejabat PAS Pusat, Kuala Lumpur. 25/12/1956.
- Buyong Adil. 1985. *Perjuangan Orang Melayu Menentang Penjajah Abad 15-19*. Kuala Lumpur: Dewan Bahasa dan Pustaka.
- Cheah Boon Kheng. 1982. *Komrad Bertopeng*, , Kuala Lumpur: Dewan Bahasa dan Pustaka.
- Cheah Boon Kheng dan Abu Talib Ahmad, 1990, *Kolonialisme di Malaysia dan Negara-Negara Lain*. Petaling Jaya: Fajar Bakti.
- CO537/1582/136697 *Secret HQ Malaya Command, Weekly Intelligence Review No. 36. Malay Nationalist Party*, hlm.4. dan CO537/1582/136697 *Secret HQ Malaya Command, Weekly Intelligence Review No. 39. Appendix "D"*.
- CO537/2140/136697 *Secret HQ Malaya Command, Fortnightly Intelligence Review No. 61 Malay Affairs*.
- 'Conference held under Chairmanship of H.E. the Governor-General, at 10.a.m. on Thursday; 26th. June, 1947 in the Governor-General's Office: Singapore'.(Top Secret) *MSS. Ind. Ocn.s.254*.

- Firdaus Haji Abdullah. 1985. *Radical Malay Politics. Its Origins and Early Development*. Petaling Jaya: Pelanduk.
- Ishak Haji Muhammad. 1997. *Memoir Pak Sako Putera Gunung Tahan*, Bangi: Penerbit Universiti Kebangsaan Malaysia.
- Ishak Saat. 2008. *Pendidikan Negara Bangsa Malaysia*. Shah Alam. Karisma Publications.
- _____. 2009. *Malaysia 1945-2000*. Utusan Publications and Distributors. Kuala Lumpur.
- _____. 2007. *Sejarah Politik Melayu Pelbagai Aliran*. Shah Alam. Karisma Publications.
- Malayan Security Service, Political Intelligence Journal*, Serial No. 10/1948 tarikh 31 Mei 1948, *MSS. Ocn. 251*.
- Mohd. Isa Othman. 2002. *Sejarah Malaysia (1800-1963)*. Kuala Lumpur: Utusan Publications & Distributors.
- Muhammad Abu Bakar. 1994. *Potret Masa. Persaingan Ideologi dan Pemulihan Tradisi*. Petaling Jaya: Gateway.
- Nabir Haji Abdullah. 1976. *Maahad Il Ihya AlSyarif Gunung Semangol 1934-1959*. Bangi: Jabatan Sejarah, Universiti Kebangsaan Malaysia.
- N. J. Funston. 1980. *Malay Politics In Malaysia, A Study of the United Malays National Organisation and Party Islam*. Kuala Lumpur: Heinemann Educational Books.
- Norazit Selat. 1997. (Pnyt). *Ekonomi dan Politik Melayu*. Kuala Lumpur: Akademik Pengajian Melayu, Universiti Malaya.
- Norazit Selat, Hashim Awang dan Hashim Osman. 1997. (Pnyt). *Meniti Zaman : Masyarakat Melayu Antara Tradisi dan Moden*. Kuala Lumpur: Akademik Pengajian Melayu.
- Ramlah Adam. 2004. *Gerakan Radikalisme di Malaysia (1938- 1965)*. Kuala Lumpur: Dewan Bahasa dan Pustaka.
- _____. 2000. *Burhanuddin Al Helmy, Suatu Kemelut Politik*. Kuala Lumpur: Dewan Bahasa dan Pustaka.
- _____. 1999. *Sumbanganmu Dikenang*. Kuala Lumpur: Dewan Bahasa dan Pustaka.
- _____. 1997. "Kebangsaan Melayu: Interpretasi Dr. Burhanuddin Helmi Sebagai Ahli Parlimen 1959-1963". dlm. *Meniti Zaman Masyarakat Melayu Antara Tradisi dan Moden*, disunting oleh Norazit Selat. Kuala Lumpur: Akademik Pengajian Melayu Universiti Malaya.
- _____. 1994. *Ahmad Boestamam: Satu Bibliografi Politik*. Kuala Lumpur: Dewan Bahasa dan Pustaka.
- Rustam A. Sani. 2008. *Failed Nation, Concerns of A Malaysian Nationalist*. Strategic Information and Research Development. Petaling Jaya.
- _____. 1975. "The Origin of the Malay Left-An Analysis of the Social Roots", Tesis Master, South-East Asian Studies, University of Kent, Canterbury.
- Stockwell, A.J. 1979. *British Policy and Malay Politics During The Malayan Union Experiment 1942- 1948*. Kuala Lumpur: MBRAS.
- Syed Husin Ali. 2008. *The Malays Their Problems and Future*. Kuala Lumpur: The Other Press..
- Teks Ucapan Tunku Abdul Rahman Putra Al Haj pada Persidangan Agong UMNO di Kota Melaka pada 5 April 1953.

- Teks Ucapan Tunku Abdul Rahman Putra Al-Haj dalam ceramah anjuran Kelab Sosialis Universiti Malaya di Univeriti Malaya, Kuala Lumpur pada 17 Mac 1951.
- Tunku Abdul Rahman Putra, 1977. *Looking Back*. Kuala Lumpur: Pustaka Antara
- UMNO/SG No. 73/1946 *Hidup Melayu*
- UMNO/SG No. 96/1946 - *Rang Undang-undang 1946, Parti Kebangsaan Melayu Malaya*
- UMNO/SG No. 219/50 - *Hidup Melayu di-gantikan dengan Merdeka.*
- UMNO/SG No. 96/1946 – *Surat Setiausaha Agong PKMM kepada Setiausaha Agong UMNO bertarikh 17 Oktober 1946.*
- Wan Mohd. Mahyiddin dan Nik Mustaffa Yusuf 1997 (Pnyt). *Amanat Presiden, Landasan bagi Pembangunan Bangsa dan Negara*. Shah Alam: Fajar Bakti.
- Yusof Harun. 1991. *Tunku: Idealisme Dalam Kenangan*. Pulau Pinang: Yayasan Bumiputera.
- Fajar Asia*. Keluaran 3, 24 Februari 1943.
- Ilmu Masyarakat*, Okt.-Dis. 1983
- Suara Rakyat*. 25 Jun 1946.
- Suara Rakyat*. 26 September 1945.
- Suara Rakyat*. 29 September 1945.
- Suara Rakyat*. 8 September 1945.
- Suloh Malaya*. 11 Mei 1946.
- The Malay Mail*. 18 Oktober 1947.
- The Malay Mail*. 20 Oktober 1947.
- The Malay Mail*. 28 Ogos 1947.
- Times of Malaya and Straits Echo*. 14 Oktober 1947.
- Times of Malaya and Straits Echo*. 17 Oktober 1947.
- Times of Malaya and Straits Echo*. 18 Oktober 1947.
- Times of Malaya and Straits Echo*. 21 Oktober 1947.
- Utusan Melayu*. 4 April 1946.
- Voice of the People*. 16 November 1945.